

ИЗКАЗВАНЕ
на заместник-председателя на Българска нова
демокрация Лидия Шулева по време на дебата за
глобалната криза

24 октомври 2008 г.

Все повече се налага мнението, че глобалната криза не е банкова, а преди всичко финансова и икономическа, т.е. тя ще има пряко последствие за доходите и благосъстоянието, за личните, корпоративни и публични финанси. Няма да коментирам качеството на реакциите на правителството, на експертната общност за глобалната финансова криза. Достатъчно е да спомена, че тя изостава и е далеч не е проактивна и изпреварваща. Чакаме кризата или нейните проявления да се появят на парадния вход на банковата система, което обяснява защо продължаваме с психотерапията за „относителната ни изолация” от бедата. От нас се очаква да променим поведението си като потребители и спестители - да оцелеем и помъдреем от премеждието. Трябват ни лидери, които да дават пример и посочат пътя. Не знаем колко дълго и дълбоко ще удари кризата, но докато намерим най-доброто решение – всички ние – правителство, парламент, компании и потребители трябва да преминем в защитен режим, да спестяваме, а не да харчим бюджетен излишък, да ограничим и най-вече да фокусираме разходите до проекти, които ни гарантират важните обществени баланси – стабилност, доходи, заетост.

Какво може да се каже за кризата?

Не сме сигурни нито за дълбочината, нито за характера на последствията от развиващата се криза. Изходът е задължително свързан със промяна на системата както на глобално така и на национално равнище.

Последствията от държавните интервенции на финансовите и капиталови пазари тепърва ще се оценяват, но първите резултати оставят смесени чувства. Фондовите пазари вече привикват на поредните финансови инжекции и не реагират толкова на пазарни или корпоративни данни, колкото на очаквания за поредна инвазия на бюджетни средства. Борсовите индекси отразяват активността на правителствата, а не пазарни фундаменти. С времето се ражда нова наркотичен тип зависимост от държавна подкрепа на фондовите борси. Някъде далеч назад останаха добродетелите на реалната икономика, балансите на търсене и предлагане ефективните корпоративни стратегии и пазарна конкурентност.

Какво става в България На българския фронт всичко е тихо. У нас се наблюдава движение на място – намерението за вдигане на тавана за защита на влоговете беше обявено като „проява на солидарност” със закъсалите в ЕС и САЩ. Ясно е, че ако български спестител има над 100 000 евро като депозит, той ще предпочете да потърси протекция на своите спестявания зад граница. Защото над 60% от непокритите от гаранционните схеми към момента депозити се падат именно на онзи 5-6 процента от вложители – граждани и фирми, които могат да потърсят гаранциите на други държави в ЕС. В този смисъл надпреварата с гаранциите по депозитите е част от битката за

спестяванията на европейските граждани, за индивидуално оцеляване в кризата.

Тук не трябва да се очаква солидарно взети от ЕС решения – спасяването е по единично, а и България не може да разчита на ЕЦБ тъй като не сме част от Еврозоната.

Повишената ликвидност на междубанковия пазар не решава автоматично въпросът с доверието.

Ако българските фирми трябва да ползват свиващ се кредитен ресурс, при това с 5-7 процента по скъп от този на европейските им конкуренти, не е трудно да се прогнозира вечно опашкарство в ЕС.

Нашите компании решително изостават в ключови параметри като производителност и технологична интензивност. Без достъп до еврофондове, технологии, ноу-хау, пазари и кредити не можем да се отласкаме от дъното.

Негативно отражение има отлагането на перспективата за членство в Еврозоната след 2015 година.

Крайно време е да се обсъди как кризата ще се отрази на секторните политики за да се предотврати поредния стопански шок. Идва времето на реиндустриализацията и на „реалната” икономика. Кризата ще свие сектора на услугите, в това число на туризма. Най-силно засегнати от кризата са масовите туристи, което предвещава сериозен спад в зимния и следващия летен сезон. Българската туристическа индустрия прави системни и упорити усилия за да загуби българския и регионалния турист, който остава единствена надежда.

Още по тревожно е положението в сферата на строителството и недвижимите имоти – другите двигатели на икономиката. Трябва да ни е пределно ясно, че публичните инвестиции в тази сфера не могат да изиграят ролята на „резерва гума”. Основно защото не са отпушени потоците от еврофондовете. Наливането на пари за да се поддържа на изкуствено дишане корупционния модел на прехода само и само за да се гарантира заетостта и поръчките в строителството за определени кръгове ще доведе не само до предпазна клауза, но и ще разделят България от европейското и бъдеще. Тук среден път няма – или реформи и връщане на правилата, контрола и прозрачността – или строителството ще бъде лишено от публични средства. Това е въпрос на национална сигурност, която до този момент се припознава като лична сигурност на привилегировани кръгове.

Ясно е че предстои спад в сектора на недвижимостите – основен притегател на чуждестранни инвестиции. Кризата е глобална и надеждите, че някои „по на Изток” ще компенсират спадът на инвестиции от Ирландия и Англия, са напразни. Докато известно охлаждане на кредитната интензивност е полезно, тенденцията за рязко утежняване на условията за отпускане на кредити за жилища не може да не предизвика тревога. Няма никаква причина държавата да не намеси и да не покрие допълнителни легитимни рискове по ипотечните кредити за определени социални групи – примерно за млади семейства, обучаващите се и други реално нуждаещи. В това число и като се засилят рязко програмите за изграждане или попълване на фонда от

бюджетни жилища на общините, министерства и специализирани държавни агенции.

Подобен анализ трябва да се направи и за селското стопанство, за промишлеността, за енергетиката и за всяка друга сфера, в която „текат” огромни финансови потоци и в които могат да бъдат резерви за усилване на растежа. Специално внимание следва да се отдели на усилване на експортния потенциал и капитализацията на индустриалните активи. Глобалната криза недвусмислено показва, че без силна индустриална база, икономиката може да стане лесна жертва на капризите на виртуалната стойност. Няма как да продължим да живеем „на заем” и инкасираме все по-големи равнища на външнотърговския и платежен дефицит. Това също е въпрос на жизнен стандарт и национална сигурност.

Имаме възможности за реагиране, имаме и ресурс – но без политика и действия ще консумираме не възможностите, а щетите на глобалната криза.

И накрая основния въпрос който виси със страшна сила -
КОЙ ЩЕ ПЛАТИ СМЕТКАТА?

Да си припомним кой я плати през 1997г.